

Особливості фінансового планування на підприємствах в сучасних умовах господарювання

У статті розкрито сутність та призначення фінансового планування на вітчизняних підприємствах. Висвітлено його проблеми та вказано напрямки їх вирішення на організаційному рівні. **фінансове планування, діяльність підприємства, фінансові ресурси**

Постановка проблеми. Значне скорочення платоспроможності, обсягів реалізації продукції та прибутковості суб'єктів господарювання, призводить до необхідності удосконалення організаційних форм управління підприємствами, забезпечення оптимального формування та ефективного використання усіх видів ресурсів, пошуків шляхів зміцнення стабільності господарюючих структур. Саме фінансове планування є ефективним процесом щодо управління господарською діяльністю підприємств і є одним із альтернативних фінансових інструментів, яке використовується підприємствами для налагодження фінансової діяльності та підвищення власної рентабельності та платоспроможності. Але, відзначимо, що сьогодні перед суб'єктами господарювання постає проблема удосконалення системи фінансового планування, що пов'язана з необхідністю забезпечення високої гнучкості, мобільності та контролю за його здійсненням в умовах швидких змін зовнішнього середовища та підвищення обсягів фінансових ризиків.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сьогодні в науковій економічній літературі вивченню фінансового планування присвячені дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних науковців: Білик М.Д., Буряк Л.Д., Мазур О.І. [1], Марцин В.С. [2], Мозенков О.П. [3], Пащенко І.Л. [4], Поддєрьогін А.М. [5], які розглядаючи фінансове планування в якості одного з фінансових методів в складі фінансового механізму підприємства, визначають його як сукупність дій фінансового характеру, що використовуються у діяльності підприємств задля ефективного формування та використання фінансових ресурсів. Проте в більшості досліджень недостатня увага звертається на прикладні аспекти застосування фінансового планування та виявлення причин його низької результативності на вітчизняних підприємствах.

Метою статті є визначення особливостей фінансового планування на підприємствах в сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу. Досвід як зарубіжних фірм, так і українських підприємницьких структур свідчить, що недооцінка планування, в тому числі фінансового, його ігнорування призводять до значних, нічим не виправданих економічних втрат, і в кінцевому рахунку – до банкрутства.

Слід зазначити, що на сьогодні немає єдиної точки зору щодо сутності поняття фінансового планування. Аналіз багатьох наукових досліджень та їх систематизація свідчать про те, що фінансове планування на підприємстві – це планування фінансових ресурсів і напрямків їх використання з метою забезпечення господарської та фінансової діяльності підприємства. Фінансове планування є важливим гарантом розширення

*) Науковий керівник: Н. А. Іщенко, канд. екон. наук, доц.

кругообігу виробничих фондів, досягнення високої результативності діяльності підприємства, створення умов, які забезпечили б його платоспроможність та фінансову стійкість [3, с.17].

Призначення фінансового планування полягає у вирішенні таких основних завдань: забезпечення підприємства фінансовими ресурсами, необхідними для його нормальної господарської діяльності; виявлення резервів та спрямування їх на підвищення ефективності виробництва; забезпечення раціональних та взаємовигідних економічних відносин з контрагентами; здійснення контролю за господарсько-фінансовою діяльністю підприємства та за утворенням й використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів [5, с. 444].

Але, крім того, фінансове планування, на нашу думку, покликане виконувати й ряд інших завдань (рис.1).

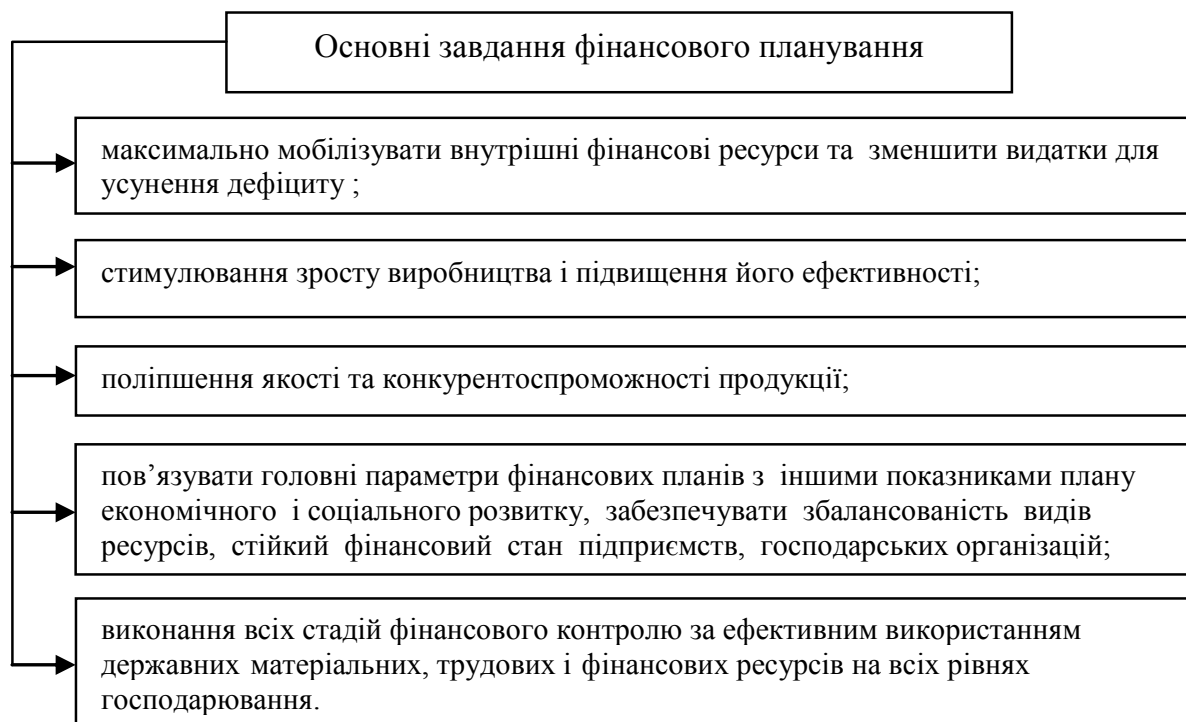

Рисунок 1 – Основні завдання фінансового планування

Ринкові умови господарювання ставлять високі вимоги до якості фінансового планування, оскільки за всі недоліки та прорахунки під час розробки фінансових планів відповідальність несе саме підприємство. В результаті накопичення таких недоліків та неспроможності швидко реагувати на несприятливу кон'юнктуру, що виникає на ринку, підприємство стає банкрутом і підлягає ліквідації [3, с.21].

Аналізуючи існуючі у царині фінансового планування проблеми, доцільно поєднати їх у певні групи з тим, щоб застосовувати комплексний підхід під час пошуку шляхів їх усунення. До першої групи відносяться суто ринкові, які обумовлюються особливостями макросередовища. Друга група - проблеми нормативно-методичного забезпечення. Третя - питання організаційного характеру, породжені недоліками побудови системи фінансового менеджменту підприємства. Розглянемо кожну з них детальніше.

Коло проблем організаційного характеру найбільш широке, оскільки зумовлюється рівнем фінансового менеджменту підприємства та його кадровим потенціалом. Сюди в першу чергу відносяться відсутність загальної стратегії, якій би підпорядковувались поточні плани та завдання. Бюджетування, бізнес-планування, інші

види внутрішньогосподарського планування мають вузькоцільове спрямування і не можуть застосовуватися промисловими підприємствами в якості стратегічного і тактичного фінансового планування.

Сьогодні особливо гостро постає питання розробки моделі інформаційного забезпечення фінансового планування, яка б дала змогу оперативно формувати інформаційну базу та швидко корегувати поточні плани відповідно до змін макросередовища.

В багатьох випадках відсутня чітка будова фінансової служби без постановки належного управлінського обліку, визначення ступеня відповідальності виконавців за якість планування та виконання поставлених завдань. Фінансовий план складається із запізненням, коли звітний період вже розпочався, і участь в його розробці приймає лише декілька осіб, в той час як інші мало знайомі із закладеною в ньому інформацією. Ще одним недоліком є те, що у фінансовому плануванні належним чином не використовуються ймовірнісні розрахунки та прогнозування, в результаті чого управлінські рішення приймаються поспіхом, без прорахунку різних сценаріїв та варіантів.

Як наслідок, виробничо-господарська діяльність втрачає ритмічність, спостерігається нестача оборотних коштів та готівки, проблеми з ліквідністю та платоспроможністю, відбувається імобілізація фінансових ресурсів, знижується зацікавленість в економії витрат. Все це загрожує зривом замовлень та втратою контрагентів.

Разом з тим існує низка факторів, які обмежують можливості використання фінансового планування на вітчизняних підприємствах. Так, головними на сьогодні є:

- високий ступінь невизначеності на українському ринку, пов'язаний з глобальними змінами у всіх сферах суспільно-економічного життя;
- відсутність ефективної нормативно-правової бази у сфері внутрішньовиробничого фінансового планування;
- обмежені фінансові можливості підприємств для здійснення серйозних фінансових розробок в галузі планування [4, с.47].

Висновки. Отже, окреслене коло проблем гальмує розбудову ефективної системи фінансового планування на вітчизняних підприємствах. З метою їх вирішення на організаційному рівні пропонується наступне:

- здійснювати завчасне щоквартальне планування зі щомісячним оперативним коригуванням плану;
- базовими принципами мають бути такі параметри, як якісне складання плану, що ґрунтується на ефективному прогнозуванні;
- чітке виконання плану; гнучке ефективне коригування плану в оперативному режимі внаслідок виникнення подій, що не були прогнозовані;
- після завершення планового періоду слід проводити аналіз виконання плану та виявляти причини відхилень, а також розробляти рекомендації щодо коригування системи планування;
- закріпити відповідальність виконавців на всіх етапах планування та виконання плану;
- розробити правила, критерії, принципи та пріоритети, які в процесі фінансового планування обговорюються, затверджуються і з часом коригуються.

Вирішення наведених проблем створить умови для розвитку й ефективного функціонування бізнесу, а також сприятиме перетворенню підприємництва в одну з рушійних сил на шляху до ринку.